

Hur når vi miljömålet ”levande skogar” i Jämtlands län?

How to reach the national environmental objective
”sustainable forests” in the County of Jämtland

Helene Andersson

Hur når vi miljömålet ”levande skogar” i Jämtlands län?

How to reach the national environmental objective ”sustainable forests” in the County of Jämtland

Helene Andersson

Handledare: Sylvia Dovlén, Sveriges lantbruksuniversitet, Institutionen för stad och land

Biträdande handledare: Lisa Classon, Skogsstyrelsen i Jämtlands län

Examinator: Ann Åkerskog, Sveriges lantbruksuniversitet, Institutionen för stad och land

Biträdande examinator: Ulf Grandin, Sveriges lantbruksuniversitet, Institutionen för vatten och miljö

Omfattning: 15 hp

Nivå: Grundnivå G2E

Kurstitel: Självständigt arbete i biologi

Kurskod: EX0418

Kursansvarig institution: Institutionen för vatten och miljö

Program/Utbildning: Biologi och miljövetenskap – kandidatprogram

Utgivningsort: Uppsala

Publiceringsår: 2010

Omslagsbild: Skog, skogsstyrelsen.se

Upphovsrätt: Samtliga bilder i arbetet publiceras med tillstånd från upphovsrättsinnehavaren

Elektronisk publicering: <https://stud.epsilon.slu.se>

Nyckelord: Miljömål, levande skogar, Jämtlands län, Skogsstyrelsen, biologisk mångfald, seminarium, skogsbruk, skog

Sveriges lantbruksuniversitet
Swedish University of Agricultural Sciences

Fakulteten för naturresurser och jordbruksvetenskap
Institutionen för stad och land

Sammanfattning

Det finns i dagsläget 16 miljömål i Sverige. Ett miljömål beskriver den kvalitet och det tillstånd för Sveriges miljö-, natur- och kulturreсурser som är miljömässigt hållbara på lång sikt. Dessa mål anpassas för olika geografiska områden: nationellt, regionalt samt lokalt där varje geografisk nivå också har understående delmål.

Som en del i sektorsansvaret för miljömålet ”levande skogar” har Skogsstyrelsen, genomfört ett projekt i Jämtlands län: ”Seminarium för skogsbruket i Jämtlands län – nu ska vi nå de regionala miljömålen”. Syftet var att få en ökad intensitet i arbetet att nå miljömålen och ökad förståelse för miljömålsarbetet inom skogssektorn inom länet.

Under seminariet redovisades nio föreläsares erfarenheter kring området, trots åtgärder är det endast ”förstärkt biologisk mångfald i all skog” som tros blir uppnått till mållåret 2010. Samtliga föreläsare var överens om att mer areal skog måste skyddas, samt att den generella hänsynen vid avverkning måste vidtas i större utsträckning än vad som görs i dagsläget. Seminariet har sammanfattats i kombination med en litteraturstudie kring ämnet, där det samlade syftet med rapporten varit att studera hur olika aktörer inom skogsbruket arbetar med miljömålsfrågor samt utvärdera hur långt Jämtlands län har kvar tills miljömålet ”levande skogar” är uppnått.

Det samlade resultatet tyder tyvärr på att miljömålet ”levande skogar” i Jämtlands län är mycket svårt att nå inom den utsatta tidsramen även om ytterligare åtgärder sätts in/genomförs (Länsstyrelsen Jämtlands län, Miljömålsbedömningar, 2009).

Nyckelord: Miljömål, levande skogar, Jämtlands län, Skogsstyrelsen, biologisk mångfald, seminarium, Skogsbruk, skog.

Abstract

Today we have 16 environmental goals in Sweden. The Environmental objectives describe the quality and the state that Sweden's environmental-, nature- and culture resource that's environmental sustainable in long-term should have. Environmental goals are bookmarked for different geographical areas: National, regional and local, every area has their own milestones.

Swedish Forest Agency has a sector responsibility for the environmental objective "living forests", as a part of their sector they have been implemented a project in the country of Jämtland: "Seminar on forestry in the country of Jämtland - now we will reach the regional environmental objectives". The aim was to obtain an increased intensity of work to achieve environmental objectives and increased understanding of environmental work in the forestry sector in the County.

In the seminar there were nine speakers that were sharing their experiences around this subject. The conclusion was that even of measures were taken to achieve each of the four strands, "enhanced biodiversity of all forests" is the only one of the four milestones that are believed to reach the target until year 2010th. All speakers agreed that larger forest areas need to be protected, and in general, considerations must be taken when logging to a greater extent than is done in the present situation.

The seminar was summarized in combination with a literature review on the subject environmental goal. Overall purpose of the project was to study how various forestry stakeholders involved in environmental issues and to evaluate how far the progress has come before the environmental goal of "living forest" is reached in the country of Jämtland. The result show, unfortunately, that the environmental goal of "living forest" in the country of Jämtland is very difficult to achieve within the required time frame, even with action taken for implementation (Länsstyrelsen Jämtlands län, Miljömålsbedömningar, 2009).

Keywords: Environmental objectives, living forest, Country of Jämtland, Swedish Forest Agency, biodiversity, seminary, forestry, forest.

Innehållsförteckning

Sammanfattning.....	1
Abstract.....	2
1. Inledning	4
1.2 Syfte.....	6
1.3 Metod.....	7
2. Det Svenska Miljömålssystemet	7
3. Resultat	10
<u>3.1 Miljömålet ”levande skogar”</u>	10
3.1.1 Nationella delmål för ”levande skogar”	10
3.1.2 Hur ser det ut idag?	11
<u>3.2 Miljömålet ”levande skogar” i Jämtlands län</u>	11
3.2.1 Regionala delmål för ”levande skogar”	11
3.2.2 Åtgärder enligt miljömålsbedömningar 2009	15
4. <u>Seminarium för skogsbruket i Jämtlands län- ”nu ska vi nå de regionala miljömålen</u>	20
4.1 Inledning	20
4.2 Bakgrund och syfte.....	20
4.3 Föreläsarnas syn på miljömålet ”levande skogar” i Jämtland	22
5. Diskussion	25
6. Slutsatser.....	26
7. Reflektioner	27
Referenser.....	28

Bilagor:

- 1) Inbjudan till seminariet
- 2) Instruktioner till föreläsarna
- 3) Schema för seminariet

1. Inledning

Denna rapport är slutprodukten av en 11 veckor lång kurs, ”Självständigt arbete i biologi” som läses perioden 25 mars till 4 juni 2010. Kursen ges för biologstudenter som läser biologi- och miljövetenskapskandidatprogrammet vid Sveriges lantbruksuniversitet i Uppsala.

Efter att ha läst tre år till biolog, har jag lärt mig en del om skogens flora och fauna. Många studier som jag tagit del av under min studietid, tyder på att det finns en negativ, neråtgående trend inom skogens biodiversitet¹. Detta har påvisats ofta ha ett samband med det intensiva skogsbruket som bedrivs idag (De Jong, J, 2002).

Att detta arbete skulle tillägnas skogen kändes för mig självklart, då det är ett område som ligger mig varmt om hjärtat. Jag är uppvuxen i Härjedalen, ett landskap som till största delen består av skog och har därför levt största delen av mitt liv med naturen utanför min dörr. Under min uppväxt har jag kunna följa utvecklingen inom skogsbruket, där dagens nya maskiner har större kapacitet att avverka än den enskilda skogshuggaren. Detta har påverkat skogens arter, och fler och fler av dem mister sina habitat² då de förstörs vid avverkning (De Jong, J, 2010).

Förr handlade skogsbruket mycket om att efterlikna skogens naturliga störningar³, vilket bidrar till att skapa dynamik och variation i skogen t.ex. genom åldersskillnad på träden, en mångfald av trädarter och luckighet i skogen. Dessa faktorer tillsammans är nödvändiga för existensen hos en mängd skogslevande arter vars livscyklar är anpassade till ett ekosystem som är fritt från mänsklig påverkan, skogens ekosystem (De Jong, J, 2010).

Mångfald påverkas av både biologiska- (t.ex. konkurrens mellan arter och artsammansättning) och icke biologiska faktorer (t.ex. vind och vatten), för att bibehålla mångfalden krävs det att det finns en dynamik mellan dessa två faktorer. I dagsläget skapats allt större arealer av monokulturer vilket ställer kravet på dessa att det är av en god kvalitet dvs. att de efterliknar naturliga störningar. Detta för att fortlevnaden av skogsanpassade arter inte skall påverkas negativt (De Jong, J, 2010).

Områden som skyddas måste vara av så stora areal att sannolikheten att områdena inte påverkas utav yttre faktorer minimeras samt att placeringen av området skall vara väl genomtänkta så att den naturliga spridningen och överlevnaden inom området inte hämmas. När intrång i skogen planeras, måste hänsyn till områdets tidigare levnadsstandard beaktas, har området anpassats till lång kontinuitet av ostördhet, förblir arterna i det området känsliga för all eventuell miljöförändring. Genom att bedriva ett storskaligt och intensivt skogsbruk i

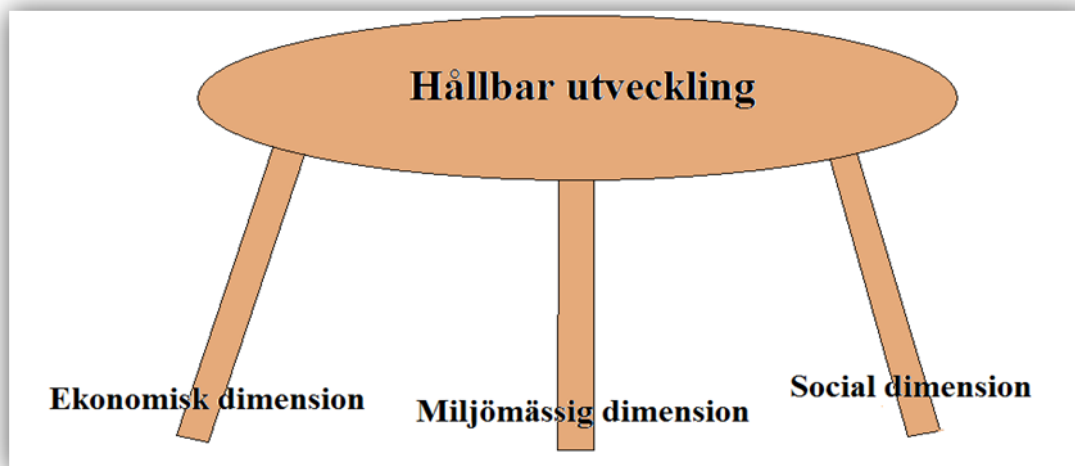
¹ Biodiversitet/ biologisk mångfald- rikedom av arter, genetisk variation inom arter samt mångfald av ekosystem (nationalencyklopedin, 2010, c)

² Habitat: en arts livsmiljö (nationalencyklopedin, 2010)

³ Naturliga störningar- omfattar bl.a. stormfällningar, bränder, översvämningar, extrem torka, insektsangrepp eller bete av växtätare (nationalencyklopedin, 2010, h)

kombination med utebliven naturlig dynamik kommer detta medföra att det skapas stora monokulturer och därmed en utarmning av den biologiska mångfalden (De Jong, J, 2010).

Ett hållbart samhälle är uppbyggt av tre dimensioner: en miljömässig, en ekonomisk och en social (Länsstyrelsen i Jämtlands län, 2006). Dessa dimensioner kan efterlikna benen på en pall, det minsta antalet ben på en pall för att stå säkert är tre. I denna rapport diskuteras det miljömässiga och det ekonomiska värdena utav skogen.

Figur 1. Illustrerar de tre dimensionerna som tillsammans bidrar till hållbar utveckling.

För att nå ett hållbart skogsbruk bör skogens miljömässiga värden väga lika tungt som de ekonomiska, Sveriges skogspolitik kännetecknas utav två jämställda mål: miljömålet samt produktionsmålet. I regeringens proposition 1992/93:226 beskrivs målen som följande:

Miljömålet: ”Skogsmarkens naturgivna produktionsförmåga skall bevaras. En biologisk mångfald och genetisk variation i skogen skall säkras. Skogen skall brukas så att växter och djurarter som naturligen hör hemma i skogen ges förutsättningar för att fortleva under naturliga betingelser och i livskraftiga bestånd. Hotade arter och naturtyper skall skyddas. Skogens kulturmiljövärden samt dess etiska och sociala värden skall värnas”.

Produktionsmålet: ”Skogen och skogsmarken skall utnyttjas effektivt och ansvarsfullt så att den ger en uthållig god avkastning. Skogsproduktionens inriktning skall ge handlingsfrihet i frågan om användning av vad skogen producerar”.

Problemet är att miljö- och produktionsvärden idag inte väger lika tungt vid avvägning mellan olika intressen (Naturvårdsverket, 2010, a). Ett sätt att värna skogens miljömässiga värden är att aktivt arbeta med Sveriges miljömål.

Det svenska miljömålssystemet består av 16 miljö kvalitetsmål där mål nr 12 är ”levande skogar”. Tanken är att arbetet med miljömålen ska ske på olika samhälls nivåer (nationell, regional och lokal) och att olika samhällsaktörer ska involveras. För att uppfylla miljömålen

krävs en aktiv medverkan från aktörer som på olika sätt är involverade i skogens förvaltning (Länsstyrelsen i Jämtlands län, 2006).

När jag under ett besök på Skogsstyrelsens kontor i Sveg, Härjedalen fick upplysning om att de planerade att genomföra ett miljömålsseminarium, blev jag mycket intresserad.

Syftet med seminariet ”nu ska vi nå de regionala miljömålen” var att uppnå ökad intensitet i arbetet att nå miljömålen samt ge en ökad förståelse för miljömålsarbetet inom skogssektorn i Jämtlands län. Som en del av mitt självständiga arbete har jag fått möjligheten att följa planering och genomförandet av seminariet och hur man i Jämtlands län arbetar med att uppnå det regionala miljömålet ”levande skogar”. Målgruppen för seminariet var olika aktörer inom skogssektorn. En del av denna studie behandlar planering och genomförande av seminariet som ägde rum den 29 april 2010.

1.2 Syfte

Det övergripande syftet med denna studie är att undersöka hur Skogsstyrelsen i Jämtlands län arbetar med att överföra det nationella miljömålet ”levande skogar” till regional nivå, för att därigenom bidra till fortlevnad av en mängd skogslevande arter. Frågan skall besvaras genom Skogsstyrelsens seminarium ”Nu ska vi nå de regionala miljömålen” samt genom en litteraturstudie.

Detta är en rapport som riktar sig till en bred grupp människor, som vill veta mer om miljömålssystemet i Sverige samt fördjupa sig i det regionala miljömålet ”levande skogar” i Jämtlands län. Gammal som ung, hög- som lågutbildad.

De frågor som jag avser besvara är:

- Hur har skogsstyrelsen i Jämtlands län regionaliserat miljömålet ”levande skogar”?
- Är det möjligt att nå Miljömålet ”levande skogar” i Jämtlands län?
- Hur arbetar man inom Jämtlands län med att uppnå det regionala miljömålet ”levande skogar”?
- Vilken målsättningen hade seminariet ”Nu ska vi nå de regionala miljömålen”? Och hur genomfördes seminariet för att uppnå målsättningen?

1.3 Metod

De metoder jag använt i denna studie är en kombination av en litteraturstudie samt medverkan i Skogsstyrelsens projekt: "Seminarium för skogsbruket i Jämtlands län – nu ska vi nå de regionala miljömålen". Rapporten beskriver vad som krävs för att uppnå miljömålet "levande skogar" i Jämtlands län samt hur man i dagsläget, år 2010 arbetar med dess åtgärder.

Litteraturstudien och seminariet sammanfattas i skilda kapitel och diskuteras tillsammans i diskussionen.

Litteraturen har jag sökt på internet genom att studera miljömålet "levande skogar", främst på myndigheters hemsidor (Naturvårdsverket, Länsstyrelsen och Skogsstyrelsen).

Jag har tagit del av bakgrundsmaterial inför seminariet samt medverkat i planering och genomförande av seminariet. Lisa Classon på Skogsstyrelsen i Jämtland, tillhörande region mitt enligt Skogsstyrelsen indelning av Sveriges olika regioner, var projektledare för seminariet. Lisa har under projektets gång haft kontakt med mig, över telefon, via mejl eller kallat till möte. Jag har under hela arbetets gång medverkat genom att ge mina synpunkter på bl.a. vilka som ska bjudas in, hur de skall bjudas in och utformningen på själva seminariet. Under seminariet antecknade jag vad de olika föreläsarna hade för erfarenheter kring arbetet med att uppnå miljömålet "levande skogar" inom länet. För att eliminera risken att jag skulle missa något väsentligt fick jag ta del av samtliga föreläsares PowerPoint presentationer.

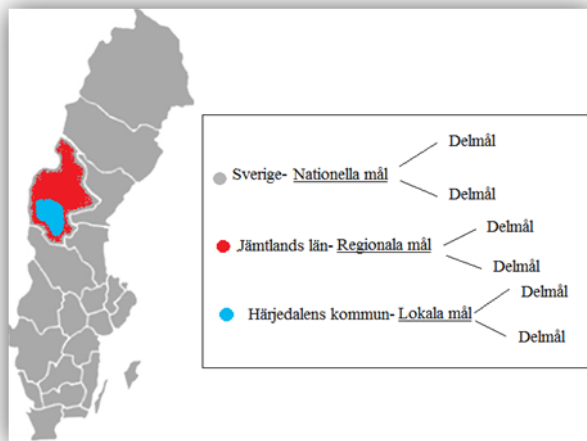
2. Det Svenska Miljömålssystemet

Sedan år 2005 finns det i Sverige sexton miljökvalitetsmål som behandlar olika miljömässiga områden, 15 av målen antogs 1999, sedan tillkom ytterligare ett mål "ett rikt växt och djurliv" 2005. Ett miljökvalitetsmål, som ofta förkortas till miljömål⁴, är ett mål som beskriver den kvalitet och det tillstånd för Sveriges miljö-, natur- och kulturreсурser som är miljömässigt hållbart på lång sikt (Miljömålsrådet, 2010).

Ansaret för miljökvalitetsmålen har delats upp mellan olika myndigheter, t.ex. så ansvarar Naturvårdsverket för miljömål nummer 14 "storslagen fjällmiljö" medan Skogsstyrelsen ansvarar för miljömålet "levande skogar" nummer 12. Syftet med målen är att bl.a. att värna om den biologiska mångfalden samt naturmiljön, ta till vara kulturmiljön och de kulturhistoriska värdena och bevara ekosystemens långsiktiga produktionsförmåga. Målen skall vara uppnådda inom en generation, dvs. till år 2020 (undantag för begränsad klimatpåverkan, där målåret är 2050) (Länsstyrelsen i Jämtlands län, 2006).

⁴ Miljömål- är en övergripande benämning för miljökvalitetsmål på nationell och regional nivå (Regionala miljömål, jämtlands län, 2006).

Beslut om hur miljömålen skall utformas, fastställs på nationell, regional och lokal nivå, där varje nivå också har fastställda delmål. Riksdagen beslutar om samtliga mål på nationell nivå, medan olika myndigheter så som Boverket, Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen, har sektorsansvaret för de regionala målen. Kommunerna ansvarar för de lokala miljömålen (Miljömålsrådet, 2010).

Figur2 . Illustrerar ett exempel på miljömålen geografiska indelning i Sverige, där varje område i sin tur har delmål.

Detta är tecknen miljömålsrådet (ansvarar för uppföljning av miljökvalitetsmålen) använder sig utav för klassifikation utav olika mål:

”Målåret har passerats, delmålet var uppnått vid målåret.

Målet bedöms kunna nås inom den utsatta tidsramen.

Målet är möjligt att nå inom tidsramen om ytterligare åtgärder sätts in/genomförs.

Målet är mycket svårt att nå inom den utsatta tidsramen även om ytterligare åtgärder sätts in/genomförs.

Målåret har passerats, delmålet var inte uppnått vid målåret” (Miljömålsrådet, 2010).

För att underlätta arbetet med målet ”levande skogar”, har Skogsstyrelsen regionaliserat de nationella miljömålen. För att få målen anpassade till ett läns specifika natur- och miljöförutsättningar formuleras delmål på regional nivå. Regionaliseringen sker i samarbete med främst Länsstyrelsen samt representanter för markägare och i samråd med miljömålsrådet för att anpassa, precisera och konkretisera delmålen på bästa sett (Skogsstyrelsen, 2009).

I december 2002 fastställde Jämtlands län de regionala miljömålen. De regionalt anpassade delmålen för miljömålet ”levande skogar”, ansvarar främst Skogsstyrelsen för, men också Länsstyrelsen. Skogsstyrelsen har det övergripande sektorsansvaret. Som ansvarig ingår det att samordna uppföljningen av miljömålsarbetet i olika regionerna. Uppdraget redovisas till regeringen en gång om året (Naturvårdsverket, 2010).

Varje år lämnar miljömålsrådet⁵ ut en skriftlig rapport, ”de Facto-rapport” till regeringen om utvecklingen av samtliga miljömål (Miljömålsrådet, 2010). Syftet med dessa rapporter är att identifiera de viktigaste drivkrafterna bakom Sveriges miljöproblem inom skogsområdet samt redovisa hur arbetet med att uppnå målen går och i vilken takt.

Miljömålsrådet har bestämt att miljömålen samt delmålen skall klassificeras för att göra det enkelt att förstå hur långt ifrån slutmålet som miljömålet ligger. Vart fjärde år gör rådet en fördjupad utvärdering som ger underlag för regeringens beslut om korrigering av åtgärder och styrmedel för miljömålen (Miljömålsrådet, 2010). En revidering av Jämtlands miljömål gjordes år 2006. I år, 2010, sker en revidering av de befintliga miljömålen, nationella som regionala, vilket kan betyda att befintliga miljömålet ”levande skogar” kan komma att ändra sin utformning till år 2011 (Länsstyrelsen i Jämtlands län, 2006).

Som en del i Skogsstyrelsens sektoransvar för miljömålsarbetet anordnade Skogsstyrelsen i Jämtlands län ett seminarium den 29 april 2010, för aktörer inom skogsbruket i länet. Projektet finansierades till 50 procent av Länsstyrelsens ”Miljömålsmiljonen” som kan sökas till projekt som leder mot måluppfyllelse för nationella och regionala miljömål i Jämtland (Länsstyrelsen Jämtlands län, 2008).

⁵ Miljömålsrådet- företrädare för olika myndigheter och organisationer som utvärderar och rapporterar utvecklingen av miljökvalitetsmålen till regeringen (miljömålsrådet, 2010).

3. Resultat

3.1 Miljömålet ”levande skogar”

Alla miljömål definieras, definitionen är densamma oavsett geografisk nivå (nationell, regional eller lokal). Nedan följer definitionen för miljömålet ”levande skogar”

”Skogens och skogsmarkens värde för biologisk produktion skall skyddas samtidigt som den biologiska mångfalden bevaras samt kulturmiljövärden och sociala värden värnas.” (Länsstyrelsen Jämtlands län, Sida 33, 2008)

3.1.1 Nationella delmål för ”levande skogar”

Figur 3. Illustrerar uppbyggnaden av det nationella miljömålet ”levande skogar

Långsiktigt skydd av skogsmark

För att nå delmålet till år 2010, skall det avsättas ytterligare 900 000 hektar skyddsvärd skogsmark från skogsproduktion (Miljömålsrådet, 2009, b).

Skydd för kulturvärden

Skogsmarken skall brukas på sådant sätt, att fornlämningar inte skadas och så att skador på övriga kända värdefulla kulturlämningar är försumbara. Detta delmål skall vara uppfyllt till år 2010 (Miljömålsrådet, 2009, b)

Förstärkt biologisk mångfald

Detta delmål skall vara uppfyllt till år 2010, för att nå målet måste mängden död ved, arealen lövrik skog och gammal skog bevaras och förstärkas (Miljömålsrådet, 2009, b).

Åtgärderna för att förbättra den biologiska mångfalden i Sveriges skogar ska ske genom att:

- mängden hård död ved skall öka med minst 40 % i hela landet och med avsevärt mer i områden där den biologiska mångfalden är särskilt hotad.
- arealen äldre lövrik skog skall öka med minst 10 %,
- arealen gammal skog skall öka med minst 5 %,
- arealen mark förnygrad med lövskog skall öka (Miljömålsrådet, 2009, c).

3.1.2 Hur ser det ut idag?

I dagsläget hotas skogen av många faktorer, framförallt påverkas skogens mångfald negativt pga. det intensiva skogsbruket och dess metoder. Detta är ett resultat av ett större intresse för de ekonomiska värdena som är skilt från de miljömässiga värdena (Naturvårdsverket, 2010, a). Många åtgärder har vidtagits för att rädda skogens flora och fauna. Miljömålet ”levande skogar” är en del i detta arbete. Mängden död ved, gammal skog och äldre lövrik skog ökar vilket är helt enligt delmålets kriterier. Den generella hänsynen till olika naturtyper har förbättrats. Miljömålsrådet bedömer miljömålet mycket svårt eller inte möjligt att nå till år 2020, då det inte går att se någon tydlig utvecklingsriktning för miljötillståndet. Resurser till skydd av skog behöver utökas. Många värdefulla natur- och kulturmiljöer skadas då det avverkas. Dessa skador måste elimineras för att miljömålet skall kunna uppnås (Miljömålsrådet, 2009).

3.2 Miljömålet ”levande skogar” i Jämtlands län

3.2.1 Regionala delmål för ”levande skogar”

Det regionala miljömålet ”levande skogar” är uppbyggt av de tre nationella delmålen men med preciserade länsgemensamma åtgärder/strategier samt ett lokalt delmål som är länsspecifikt.

Figur 4. Illustrerar uppbyggnaden av det regionala miljömålet ”levande skogar” i Jämtlands län.

Långsiktigt skydd av skogsmark, prioriterat

Huvudsyftet med detta delmål är att få ett utökat skydd på skogsarealen, för att kunna bevara den biologiska mångfalden i skogen. Skogen som naturtyp är ett viktigt habitat för många arter. 50 procent av totalantalet arter som på något sätt är knutna till skogen är rödlistade⁶. Delmålet behandlar enbart skog som inte omfattas av fjällnära skog⁷.

⁶ Rödlistad - En lista sammanställd av naturvårdsverket över arter vars långsiktiga överlevnad är hotad. (Länsstyrelsen i Jämtlandslän, 2006).

⁷ Eventuellt skydd av fjällnära skogar omfattas av miljömålet ”storslagen fjällmiljö” (Länsstyrelsen i Jämtlandslän, 2006)..

Det finns olika sätt att skydda skogen t.ex. genom statligt skydd i form av naturvårdsavtal, naturreservat och biotopskydd samt frivilliga avsättningar (skogsägaren själv avsätter mark utan ersättning). Man vill att det statliga skyddet⁸ skall utökas till 43 400 ha (hektar) genom att öka skyddet med 30 500 ha (4,6 % av den produktiva skogsarealen), samt att frivilliga avsättningarna skall öka till 85 000 ha (3,2% av den produktiva skogsarealen).

	1998	Mål	Slutmål
Naturreservat	12 579 ha	+24 400 ha	36 979 ha
Biotopskydd	183 ha	+2 300 ha	2 483 ha
Naturvårdsavtal	106 ha	+3 800 ha	3 906 ha
Summa	12 868 ha	30 500 ha	43 368 ha

Tabell 1. Statligt skyddad skog i hektar (exklusive fjällnära skogar) (Länsstyrelsen i Jämtlands län, 2006).

Skydd för kulturmiljövärden

Som kulturmiljövärden räknas olika sorters lämningar t.ex. fornlämningar, vilket är kulturarv, från människor som levde under stenåldern och framåt i tiden.

Alla lämningar är skyddade av kulturminneslagen, SFS (1998:950) och Skogsvårdslagen SVL (1979:429, § 30). För att undvika att lämningar förstörs av skogsbruket krävs det att forn- och kulturvärden dokumenteras väl och att dokumenten är lättåtkomliga för de som arbetar i området (Länsstyrelsen i Jämtlands län, 2006).

I och med att många skogsbolag ökat sina uttag utav biomassa i form av GROT (grenar och toppar som tas efter avverkning för att brukas till energiutvinning) samt stubbrytning ger det en ökad belastning på skogen i form av körsador som påverkar befintliga lämningar (Skogsforsk, 2008).

Förstärkt biologisk mångfald i all skog, prioriterat

All produktiv skogsmark samt fjällnära skog i Jämtlands län, innehåller i dagsläget för liten mängd hård död ved, äldre lövrik skog och gammal skog för att den biologiska mångfalden

⁸ Statligt skydd- Naturreservat, biotopskydd och Naturvårdsavtal (Länsstyrelsen i Jämtlandslän, 2006).

inte skall påverkas negativt. Som en del i ett arbete, med syftet att öka mängden hård död ved, äldre lövrik skog och gammalskog sammanställdes utgångsvärdet (år 1998) för att lättare kunna sätta upp rimliga mål (Länsstyrelsen i Jämtlands län, 2006).

Tabell 2. Mängden hård död ved, äldre lövrik skog och gammal skog i procent av produktiv skogsmark och fjällnära skogar i Jämtlands län (Länsstyrelsen i Jämtlands län, 2006).

	Utgångsvärden år 1998	Mål	Slutmål
Hård död ved	2,9 %	+30 %	3,8 %
Äldre lövrik skog	5,7 %	+10 %	6,3 %
Gammal skog	10,3 %	+5 %	10,8 %

Hård död ved

Hård död ved är en viktig nyckel i många organismers livscykel. Mängden hård död ved har minskat i areal under de senaste århundraden, om man jämför med tidigare naturlandskap. För att uppnå detta delmål måste denna mängd hård död ved öka med 30 % fram till år 2010 (Länsstyrelsen i Jämtlands län, 2006).

Äldre lövrik skog

Med äldre lövrikskog menas att skogen är äldre än 80 år samt har en lövträdsandel på minst 25 procent. I dagens skogslandskap är ett betydande inslag av lövträd en bristvara, något som påverkar den biologiska mångfalden negativt då många arter är knutna till de äldre lövträden (SLU, 2006). För att uppnå delmålet måste mängden äldre lövrik skog öka med 10 procent fram till år 2010 (Länsstyrelsen i Jämtlands län, 2006).

Gammalskog

Som gammal skog avses skog äldre än 140 år. År 1998 var andelen 10 procent i Jämtlands län. Gammalskog är en viktig naturtyp då det är många arter är knutna till den, även andelen gamla, grova träd önskas öka. Arealen gammalskog måste öka med 5 procent i Jämtlands län till år 2010 för att delmålet skall anses vara uppfyllt (Länsstyrelsen i Jämtlands län, 2006).

Lövskogsföryngring

Mängden lövskogsföryngring måste öka för att uppnå delmålet om att senast år 2020, ska minst två procent av länets ungsogar som är under 10 år vara föryngrade med lövträd.

Detta med visionen om att de skall domineras av lövträd under sin omloppstid.

Lövskogsföryngringen är till stor betydelse för många arter som är beroende av lövträd och med lövskog menas en skog där löv utgör minst 70 procent av antalet. I Jämtlands län är Sälga, asp och rönn de viktigaste löv träden, då de har flest arter knutna till sig (Länsstyrelsen i Jämtlands län, 2006).

Lokala delmål, länsspecifikt

I Jämtlands län finns en mycket speciell berggrund som kallas kambrosilur⁹, dessa områden skapades då inlandsisen för ca 10 000 år sedan drog med sig stora mängder kalkrika jordar till området. Områden som har kambrosilur har gett upphov till specifika naturtyper som kalkbarrskogar och sumpskogar. (Länsstyrelsen i Jämtlands län, 2006).

Kalkbarrskogar

Kalkbarrskogar är skogar med en mycket rik flora och höga naturskogsqualiteter. Skogen skapar unika förutsättningar för den biologiska mångfalden då den frodas på en kalkrik berggrund. Kalkbarrskogar finns sparsamt i Sverige och är den mest hotade skogstypen. I Jämtlands län finns det areellt största området, och därför unik. Därför har detta län fått ett nationellt ansvar, att bevara denna biotop¹⁰ (Länsstyrelsen i Jämtlands län, 2009). 20 procent av de formellt skyddade skogsarealerna nedanför den fjällnära gränsen skall ha inslag av kalkbarrskog. Senast år 2010 skall samtliga av skogarna vara kartlagda och det skall finnas utvecklade skogsbruksmetoder för området, för bevarandet av den biologiska mångfalden (Länsstyrelsen i Jämtlands län, 2006).

Sumpskogar

Sumpskogar är en våtmarkstyp¹¹ som också den bildats på kambrosilur områden då det ansamlas vatten pga. att jorden är tätpackad från trycket utav inlandsisen.

Denna naturtyp hyser en mycket speciell flora och fauna, då de innehar en unik hydrologi. Målet belyser att områden med höga naturvärden skall skyddas eller att avverkning i området utförs med alternativa metoder (senast år 2010 skall det vara i bruk), samt att inga former av dikning i anslutning till sumpskogarna utförs (Länsstyrelsen i Jämtlands län, 2006).

Brandpåverkan

Den mellanboreala zonen av Sverige täcker delar av Jämtlands län och kännetecknas bland annat av dess skogsekosystem som bildats och utvecklats under frekvent påverkan av brand. Brandfrekvensen har under de senaste 100 åren avtagit då människor kommit att exploatera stora delar av Sverige och därför har möjlighet att upptäcka en brand och larma räddningstjänsten med syftet att rädda skogen. Det finns en mängd arter som är anpassade för kontinuerliga bränder och helt beroende av brand för sin överlevnad och spridning. Som ett led i arbetet att bevara de hotade arterna skall det regelbundet genomföra bränningar i naturreservat som tidigare haft hög frekvens av bränder (Länsstyrelsen i Jämtlands län, 2006).

⁹ Kambrosilur- En lager följd av bergarter: kambilur, ordovicium och silur (Nationalencyklopedin, 2010, d).

¹⁰ Biotop- En naturtyp t.ex. en fjällbäck eller granskog (Nationalencyklopedin, 2010, b)

¹¹ Våtmark- områden med högt vattenstånd, kärr, myr och sumpskog (Regionala miljömål, Jämtlands län, 2006).

3.2.2 Åtgärder enligt Miljömålsbedömningar 2009

För att uppnå det regionala miljömålet ”levande skogar” i Jämtlands län krävs åtgärder. Hur man skall arbeta med detta finns sammanställt av åtta olika revideringsgrupper med representanter från ett 40-tal organisationer (Länsstyrelsen i Jämtlands län, 2006). Material har sammanfattats till följande åtgärder:

Långsiktigt skydd av skogsmark, prioriterat

Mängden skyddad skog måste öka med 30 500 ha så att den totala arealen skogsmark totalt skall bli 43 400 ha (statligt skydd undantagen), (se tabell 4). Delmålet skall förverkligas genom avsättning i form av skyddad skogsmark: naturreservat, biotopskydd och naturvårdsavtal (Länsstyrelsen i Jämtlands län, 2006). Delmålet anses mycket svårt att nå inom den utsatta tidsramen även om ytterligare åtgärder sätts in/genomförs (Länsstyrelsen i Jämtlands län, 2009).

Skydd	Mål
Naturreservat	+24 400 ha
Biotopskydd	+2 300 ha
Naturvårdsavtal	+3 800 ha
Summa	30 500 ha

Tabell 3. Illustrerar antalet hektar skyddad skog som måste avsättas för att uppnå delmålet långsiktigt skydd av skogsmark i Jämtlands län (Länsstyrelsen i Jämtlands län, 2006).

Det statliga skyddet räcker dock inte, mängden frivilliga avsättningar måste öka till 85 000 ha, tillsammans innebär det att dessa avsättningar skulle utgöra 3,2 procent av den totala produktiva skogsmarken i Sverige (Länsstyrelsen i Jämtlands län, 2006).

Skydd för kulturmiljövärden

Detta delmål anses möjligt att nå inom tidsramen om ytterligare åtgärder sätts in/genomförs (Länsstyrelsen Jämtlands län, 2009).

Inga fornlämningar får skadas enligt kulturminneslagen 1998:950 samt skogsvårdslagen 1979:429, § 30, detta delmål skall vara uppnått till år 2010. För att uppnå målet krävs det att Skogsstyrelsen fortsätter att inventera forn- och kulturlämningar i skogslandskapet i samarbete med kulturmiljövården. Detta för att eliminera risken att oupptäckta objekt kommer till skada. Det är dock avverkarens uppgift att undersöka förekomsten av lämningar. Skogsstyrelsen kan för att minska risken att lämningar skadas, lämna information om eventuella fornlämningar i området, om så är fallet måste också Länsstyrelsen underrättas (Skogsforsk, 2008).

Ett annat sätt att bidra till att kulturmiljövärden inte skadas, är genom utbildning. Utbildningen skall vara anpassad för skogsägare samt skogsföretag med syfte att aktörerna lättare i praktiken skall kunna undvika dessa lämningar då de vet vad de ska leta efter och har möjlighet att identifiera lämningar. För att ytterligare underlätta skogsaktörernas arbete krävs det att Riksantikvarieämbetet digitaliserar förekomsten av fornlämningar och kulturhistoriska lämningar, detta sker i samband med Länsstyrelsen och Skogsstyrelsen. Samverkan mellan dessa två myndigheter (Skogsstyrelsen och Länsstyrelsen) måste utökas för att säkerhetsställa att skador på forn- och kulturhistoriska lämningar blir försumbara (Länsstyrelsen i Jämtlands län, 2006).

Förstärkt biologisk mångfald i all skog, prioriterat

Mängden hård död ved, äldre lövrik skog och gammal skog måste öka för att minska risken för irreversibla förluster av biologisk mångfald. Detta delmål bedöms kunna uppnås till år 2010 (Länsstyrelsen i Jämtlands län 2009).

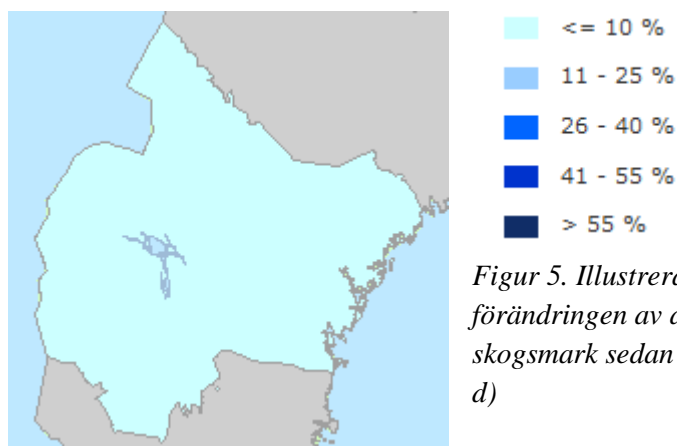
Hård död ved

Mängden hård död ved skall öka med 30 procent, vilket kan uppnås via ökad naturvårdshänsyn¹² (även kallad generell hänsyn). Naturvårdshänsyn skall tas i samband med alla former av skogsbruksåtgärder, genom att spara döda/döende och äldre träd, försöka undvika körskador etc. Under en avverkning minskar mängden tillvaratagande av den naturliga avgången, om man däremot lämnar biomassa i form av högstubbar (avbruten eller avsågad trädstam som är mer än manshög) bidrar det till nyskapande av död ved (Länsstyrelsen i Jämtlands län, 2006).

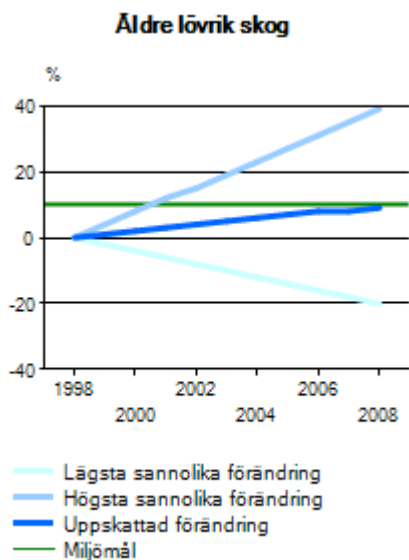
¹² Naturvårdshänsyn- Hänsyn till natur- och kulturvärden vid skogsbruksåtgärder (Länsstyrelsen i Jämtlands län, 2006).

Äldre lövrik skog

Delmålet förstärkt biologisk mångfald kan nås genom att öka mängden äldre lövrik skog med 10 procent till år 2010. Det krävs utöver detta en förbättrad generell hänsyn i samband med föryngringsavverkning, gallring och röjning (Länsstyrelsen i Jämtlands län, 2006). Genom rådgivning samt informationsspridning kring hur denna typ av skog skall bevaras, respektive återskapas, kan den totala mängden äldre lövrik skog bevaras. Nedan redovisas mängden äldre lövrikskog i mellannorrland som sammanställts av Naturvårdsverket (Miljömålsrådet, 2009, d).

Figur 5. Illustrerar den genomsnittliga procentuella förändringen av arealen äldre lövrik skog på produktiv skogsmark sedan år 1998 i Mellannorrland (Miljömål, 2009, d)

Figur 6. Diagrammet visar den genomsnittliga procentuella förändringen av lövrik skog inom regionen Mellannorrland sedan år 1998 (basår). Den högsta och lägsta sannolika förändringen visar med 95 procentenheters säkerhet inom vilket intervall förändringen sannolikt ligger (Miljömålsrådet, 2009d).

Dessa figurer (6 och 7), tyder på en positiv uppåtgående trend då det gäller skydd i form av frivilliga avsättningar och naturmiljöhänsyn. Mängden frivilliga avsättningar i enlighet med miljömålet Levande skogar kan ändå vara i det närmaste uppnått, det vill säga i storleksordningen 700 000 hektar skyddsvärd skog nedan fjällgränsen (Skogsstyrelsen, 2008).

Från år 1998 till år 2008 visar trenden att arealen äldre lövrik skog har ökat med nio procentenheter. Delmålet anses möjligt att nå inom tidsramen, dock kan inga tydliga trender dras från det tillgängliga statistiska underlaget (Länsstyrelsen i Jämtlands län, 2006). Dessa figurer illustrerar tillståndet i hela mellannorrland och inte bara Jämtlands län, därför kan inga slutsatser regional utläsas.

Gammal skog

Den gamla skogen måste öka i mängd med fem procent för att delmålet skall anses uppnått. Dessa fem procent kan uppnås genom rådgivning och informationsspridning till skogsägarna. Gröna planer¹³ och motsvarande planprodukter är ett bra underlag för rådgivning till privata skogsägare för att ge en klar bild över vilka naturvärden deras skog innehåller samt ge råd kring hur de kan förvalta skogarna på bästa sätt. I Sverige är större delen utav skogen på något sätt certifierad, genom skogsägaren eller genom skogsbolaget. Certifieringen innebär att den som ansökt och fått beslutet beviljat har visa miljöanpassade riktlinjer att följa. Riktlinjerna är baserade på miljö och natur hänsyn, vilket medför att delmål som detta kan få hjälp att uppnås. Två exempel är FSC (Forest Stewardship Council) och PEFC (Programme for the endorsement of forest certification schemes) de verkar som frivilliga ackrediteringsprogram och utnyttjas av företag och organisationer som vill certifiera sig. FCS är valigare vid företag som bedriver storskaligt skogsbruk, medan PEFC inriktar sig på det småskaliga skogsbruket. (Sveriges Tekniska Forskningsinstitut, 2010) Enligt SKA 99¹⁴ finns det förutsättningar för att delmålet skall uppnås till år 2010 (Länsstyrelsen i Jämtlands län, 2006)

Lövskogsföryngring

År 2020 skall minst två procent av länets ungskogar som är under 10 år vara föryngrade med lövträd. Delmålet lövskogsföryngring kan uppnås om vidare åtgärder vidtas, såsom fortsatt rådgivning från Skogsstyrelsen. Rådgivningen är bl.a. till för att informera skogsägare om vilka lövträdslag som lämpar sig för deras marker, med syfte att öka mängden lövskogsföryngring. Det krävs att områden där det finns lövskogsföryngring, inte sköts på samma sätt som barrproduktionsskogar utan får skötsel anpassad för att bevara lövträdslagen t.ex. med hjälp av de gröna planernas målklassningssystem.

Ett hot mot lövbestånden är viltbetesskador, för att minska frekvensen av betesskadorna krävs det en minskning av älgstammen (Länsstyrelsen i Jämtlands län, 2006).

I dagsläget minskar antalet skogslevande arter, det beror bl.a. på avverkning av skogar med mycket höga naturvärden. En annan faktor är bristfällig hänsyn vid föryngringsavverkning vilket påverkar den biologiska mångfalden negativt. Positivt är att mängden död ved, grova träd, gammal skog etc. ökar vilket bidrar till den ökande biologiska mångfalden. Man bör dock ta i beaktande att de skogliga biologiska processerna är långsamma, vilket medför att om

¹³ Gröna planer- Ger både en översikt och en detaljerad bild av en skogsfastighet (Skogsstyrelsen, 2010).

¹⁴ SKA 99- Skogliga konsekvensanalyser som avslutades år 1999, utreda och kartlägga möjligt nyttjande och möjlig utveckling av Sveriges skogar under kommande 100 år (Skogsstyrelsen, 2002).

man idag ökar mängden gammal skog ger det inte effekt direkt, utan det kan ta hundratals år innan det visar på positiva trender (Skogsstyrelsen, 2007).

Lokala delmål

Detta delmål anses mycket svårt att uppnå inom den utsatta tidsramen, även om ytterligare åtgärder sätts in/genomförs (Länsstyrelsen Jämtlands län, 2009).

Kalkbarrskogar

20 procent av det formellt skyddade skogarealen i Sverige (sedan år 1998) nedanför den fjällnära gränsen, skall ha inslag av kalkbarrskog. Denna form av naturtyp skall senast år 2010, vara kartlagda och ha anpassade skogsbruksmetoder utvecklade för just denna skogstyp (Länsstyrelsen i Jämtlands län, 2006).

Utvärderingar som gjorts om alternativa skogsbruksmetoder i kalkbarrskogar påvisar att bl.a. luckhugning är att föredra i dessa naturtyper så att ljus släpps in och få en åldersfördelning på träden (A.Westerlund, 2007).

För att nå detta ska det delmål måste en hög andel av de formellt skyddade områdena förläggas till kalkbarrskogar. Det är även viktigt att det i dessa skogar görs försök till alternativa skötselmetoder. För att kartlägga förekomsten av denna skogstyp krävs flygbildstolkningar och fältinventeringar (Länsstyrelsen i Jämtlands län, 2006).

Sumpskogar

Sumpskogarna, har höga naturvärden som skall skyddas, inga former av dikning är tillåten inom dessa områden. Skall det avverkas i området, ska det utföras med alternativa metoder som inte påverkar skogens hydrologi. Alternativa avverkningsmetoder skall senast år 2010 finnas tillgängliga. För att identifiera höga naturvärden i sumpskogarna skall nyckelbiotopsinventeringar genomföras i samtliga sumpskogar och där värden iakttagits skall områdesskydd införas. Det är viktigt att sprida information om sumpskogar till aktörer inom skogsbruket för att de skall kunna anpassa avverkningsmetoder efter området och därigenom minska den negativa påverkan på denna naturtyp (Länsstyrelsen i Jämtlands län, 2006).

Brandpåverkan

Bränning skall utföras i naturreservat där det tidigare varit hög frekvens av bränder. Vid planering av nya bränder, bör områden där bränningen planeras vara skyddad genom naturreservat, biotopskydd eller naturvårdsavtal. Delmålet kan uppnås genom att följa de åtgärdsprogram som tagits fram för brandgynnade arter som är beroende av brand för sin fortlevnad t.ex. så måste vissa sorters frö utsättas för extrema temperaturer för att kunna gro (Länsstyrelsen i Jämtlands län, 2006).

4. Seminarium för skogsbruket i Jämtlands län – ”nu ska vi nå de regionala miljömålen”

4.1 Inledning

Den 29 april 2010 anordnade Skogsstyrelsen ett seminarium som hölls i Östersund på Folkets Hus. Ett 60-tal skogsaktörer medverkade under heldagen som bestod av nio föreläsningar, där erfarenheter kring arbetet med att uppnå miljömålen inom länet redovisades.

Syftet med dagen var att uppnå ökad intensitet i arbetet med att nå miljömålen och få en ökad förståelse för miljömålsarbetet inom skogssektorn i Jämtlands län (J. Agerstam, 2009).

4.2 Bakgrund och syfte

Under oktober 2009 ansökte Skogsstyrelsen om medfinansiering till genomförandet av projektet ”Seminarium för skogsbruket i Jämtlands län – nu ska vi nå de regionala miljömålen”, från Länsstyrelsen Jämtland. Det planerade projektet är ett kommunikations- och informationsprojekt som går ut på att koppla samman det nationella miljömålet ”levande skogar” med det regionala miljömålet av samma sort. Skogsstyrelsen har sektorsansvaret för miljömålet ”levande skogar”, vilket innebär ansvar för samordning, utveckling, uppföljning, utveckling, rapportering och information.

Syftet med projektet är att, genom ett seminarium, uppnå ökad intensitet i arbetet med att nå miljömålen och få en ökad förståelse för miljömålsarbetet inom skogssektorn i Jämtlands län. Målsättningen med seminariet är att det skall ske en kunskapsförmedling och ett erfarenhetsutbyte, med syftet att kunna verkställa de beslutade delmålen. Tanken är att seminariet skall ”leda till att skapa insikter hos den operativa personalen i den jämtländska skogssektorn samt inspirera till enskilda och kollektiva handlingar” (J. Agerstam, sidan 4, 2009). Genom att låta inspirerande föreläsare dela med sig av positiva exempel på hur de arbetar med att uppnå miljömålen i Jämtlands län samt hur arbetet ligger i förhållande till mållåret 2010. Det fanns också en önskan att genom seminariets diskussioner och planering kring arbetet med att uppnå miljömålen inom länet, kunna skapa förnyade kontakter med externa samarbetsparter (J. Agerstam, 2009).

År 2008 anordnade Skogsstyrelsen ett liknande seminarium som hade temat ”Ökad skogsproduktion”. Detta seminarium fick goda recensioner, och man har därför kommit att använda det som en mall inför detta seminarium. Kunskap kring hur och när inbjudan skall skickas, vad det kostar att hyra lokal och hur man strukturerar schemat för dagen är en av de faktorer man tagit i beaktande under detta seminarium.

Den 29 april 2010 bjöd således Skogsstyrelsen in olika aktörer inom skogsbruket för att medverka under ett heldagsseminarium, bestående av nio föreläsningar. Dessa föreläsare (bilaga 2) med olika bakgrund delade med sig av sina erfarenheter kring arbetet med att uppnå regionala miljömål. Syftet med detta var att ge åhörarna en så bred vinkel som möjligt.

Anledningen till att seminariet hölls just i år, är för att det i år, 2010, sker en revidering av de befintliga miljömålen, nationella som regionala, vilket kan betyda att befintliga miljömålet "levande skogar" kan komma att ändra sin utformning till år 2010 (Länsstyrelsen i Jämtlands län, 2006). Skogsstyrelsen ansåg därför att det var av intresse att studera hur långt Jämtlands län kommit i arbetet med att uppnå de miljömålen som berörs under seminariet då fler än miljömålet "levande skogar" berördes, exempelvis "begränsad klimatpåverkan" och "ett rikt djur och växt liv. Man vill även studera hur olika sektorer i dagsläget arbetar för att nå dessa delmål.

De olika föreläsarna valdes ut, utifrån målet att "bjuda in inspirerande föreläsare med olika bakgrunder". De olika bakgrunderna vi önskade hos föredragshållarna var: två politiker från olika block, en journalist med miljöbakgrund samt en forskare inom ämnet klimatförändringar, utifrån dessa önskemål har Lisa Classon mfl. letat föreläsare (J. Agerstam, 2009). För att hitta föreläsare som vi inte sedan innan kände eller blivit tipsade om, skickades mejl till företag eller organisationer vi visste var insatta i området för att se om de hade någon föreläsare att bidra med. Genom mejl fick vi kontakt med bl.a. forskaren Johan Berg från Mittuniversitetet.

För att få så många medverkade som möjligt, krävdes det att datumet för seminariet inte placerades under fältsäsongen (maj-oktober), då många inom skogssektorn måste vara i fält och arbeta. April bestämdes som en lämplig månad. Datumet fastställdes till den 29 april 2010. Seminariet hölls i Östersund på Folkets Hus, i en lokal som rymmer ett 60-tal deltagare, då vi hade förhoppningar att många deltagare skulle medverka, dock var målet, ett 30-tal deltagare, vilket skulle visa sig överskridas. Lokalen var anpassad för personer med funktionsnedsättningar, exempelvis rullstolsburna eller hörselskadade, detta ansåg vi var viktigt, då alla som ville skulle kunna medverka.

Östersund som är central huvudort i Jämtlands län ansågs vara den optimala staden, då det var det alternativet som gav kortast resväg för samtliga. I samma byggnad serverades mat och fika vilket underlättade planeringen av tidsschemat. Det fanns även parkering i anslutning till byggnaden för dem som anländer med bil.

Inbjudan publicerades på Skogsstyrelsen interna hemsida, www.skogsstyrelsen.se (se bilaga 1) den 15:e mars, samtidigt skickades inbjudan ut via mejl till Skogsstyrelsen kontaktlista över befintliga skogskontakter. Vi ansåg att det var skogsaktörerna som skulle kunna ha störst utbyte av seminariet, därav skickades inbjudan i första hand till dem. Att skicka inbjudan via mejl, ansåg vi dessutom var bra både ur kostnadssynpunkt samt att det är miljövänligt. Sista anmälningdag inför sammankomsten ändrades senare från 21 april till 26 april, då den 21 april ouppmärksammat var en fredag, samt att vi ville ge fler möjlighet att anmäla sig. Den 26 april 2010 hade vi 47 anmälda, 29 externa och 19 interna samt de nio inbjudna föreläsare. Föreläsarna hade fått ramar om vad de skulle behandla under sina presentationer för att undvika utsvävningar, se ramar i bilaga 2. Under seminariet deltog totalt 52 stycken, vilket var ett resultat vi var mycket nöjda med, tyvärr anlände inte alla förанmällda.

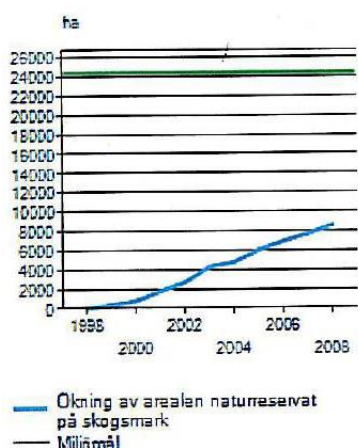
Upplägget för seminariet finns att se i bilaga 3, det är dock en ändring från det befintliga schemat, övningen bikupor/gruppövning ersattes av två korta diskussioner efter det att Johan Berg talat samt efter Malin Sahlin. Diskussionerna gick till så att man vände sig till sina närmaste bordsgrannar för att ventilera föreläsarnas presentationer, om frågor uppstod fanns det tillfälle att diskuteras detta med övriga deltagare.

4.3 Föreläsarnas syn på miljömålet ”levande skogar” i Jämtland?

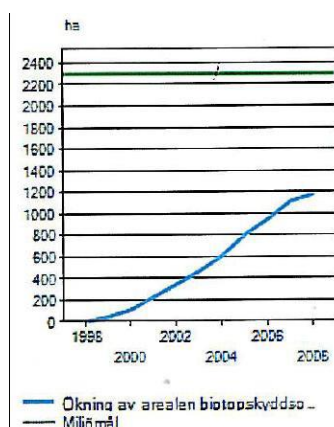
Långsiktigt skydd av skogsmark, prioriterat

Peter Newman från Skogsstyrelsen, en av de nio föreläsarna, redovisar en rad olika figurer som tyder på att arbetet med att bilda naturreservat samt biotopskydd ständigt ökar. Data som samlats redovisar ökningen av det formella skyddet mätt från år 1998. Från figurerna att tyda, kan en positiv trend utläsas, det är dock långt kvar till det fastställda målet.

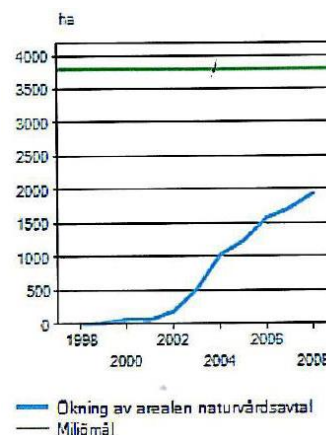
Figuren för antalet naturvårdsavtal¹⁵ som tecknas följer inte en lika rak linje som de andra figurerna.

Figur 7. Antal hektar avsatta som naturreservat (hösten 2009) (Miljömålportalen, 2010, b).

Figur 8. Antal hektar avsatta som biotopskydd (hösten 2009). (Miljömålportalen, 2010, c)

Figur 9. Antal hektar som det tecknats naturvårdsavtal (hösten 2009) (Miljömålportalen, 2010, d)

Ola Sundell, Moderaterna, diskuterar mängden skog som skall skyddas och anser att det riktas allt för mycket fokus på att skydda skog, och mindre fokus på hur den skyddade skogen skall förvaltas.

Ola Kårén, SCA (Svenska Cellulosa Aktiebolaget) och Björn Skogh, Norrskog nämner att deras bolag har en hög andel frivilliga avsättningar, SCA bidrar med 62 000 hektar och Norrskog 12 500 hektar inom Jämtlands län. Dessa avsättningar är av stor betydelse för att kunna uppnå delmålet. Björn Skogh anser att anledningen till att få naturvårdsavtal skapas är att det är för låg ersättning, skulle ersättningen öka skulle också antalet tecknade avtal öka.

¹⁵ Naturvårdsavtal- ett civilrättsligt avtal mellan skogsägaren och Skogsstyrelsen eller Länsstyrelsen för att bevara och utveckla skyddsvärda områden (Skogsstyrelsen, 2009).

Malin Sahlin, Svenska Naturskyddsföreningen nämner att 96 procent av Sveriges skogar brukas, och endast fyra procent skyddas vilket hon anser är en katastrof, då tusentals arter är beroende av skogens ekosystem. Detta påvisas i den nya rödlistan som publicerats där fler arter än förr blivit antagna samt att många signalarter¹⁶ övergått till att vara med på rödlistan. Hennes slutsats är att det finns mycket mark som behöver skydd och för att rätt mark skall få skydd krävs inventeringar, och detta är i slutändan en fråga om personal- och kunskapsresurser.

Skydd för kulturmiljövärden

Under seminariet diskuterade Ola Kårén på SCA, delmålet ”Skydd för kulturmiljövärden”, detta mål anses inte vara uppnått. Anledningen till detta är att länet inte lever upp till kriterierna, att inga kulturlämningar skall ha förstörts. Ola anser att det som krävs för att uppnå delmålet, är fler inventeringar i fält, detta för att kartlägga förekomsten av kulturmiljö lämningar. Vidare talar han om användningen av Riksantikvarieämbetets nyutvecklade digitala skikt¹⁷, där kulturlämningarna finns markerade. Dessa skikt måste finnas lättillgängliga och användas i större utsträckning än vad de görs idag.

Ola Kårén, SCA och Björn Skogh, Norrskog berättar att man idag är skyldig att märka ut lämningar som bl.a. fångstgropar¹⁸. Om den som avverkar (skördarföraren) finner en fångstgrop lämnas såkallade ”högstubbar” runt fångstgropen och i detta sammanhang kallas ”högstubben” istället ”kulturstubbe”. Denna åtgärd bidrar till att färre kulturminnen går förlorade för att de är välmarkerade och svåra att missa. Dessa stubbar fyller utöver detta samma funktion som högstubbar (se tidigare delmål ”förstärkt biologisk mångfald i all skog”). Tyvärr är det fortfarande en hög andel kulturmiljövärden som skadas, enligt Björn Skogh. Han tror att man skulle kunna komma till rätta med problemet genom en satsning på utbildning och kommunikation i syfte att informera om lämningarnas värden samt hur man i praktiken känner igen olika lämningar. Björn tillägger att om kommunikationen mellan Skogsstyrelsen och de olika skogsbolagen fungerade bättre skulle färre kulturmiljövärden behöva komma till skada.

¹⁶ Signalart- En art utsedd av Skogsstyrelsen för att indikerar skogar med höga naturvärden (Nationalencyklopedin, 2010)

¹⁷ Digitala skikt- Beroende på vad man vill ha för information i sin gps kan man använda olika skikt, t.ex. terräng skikt om man skall ut på fjällvandring eller väg skikt om man planerar en bilresa, i detta fall består skiktet av kulturlämningar (Backe. J, 1997).

¹⁸ Fångstgrop- Grävs grop som används för att fånga djur som varg och älg (Nationalencyklopedin, 2010, f).

Förstärkt biologisk mångfald i all skog, prioriterat

Skogsstyrelsens Peter Newman berättar att de i Jämtlands län arbetar med ett program som heter landbygdsprogrammet (LBP) där rådgivning ingår, vilket bidrar till att uppnå målet genom att skogsägaren får kunskap om hur de på bästa sätt skall förvalta sin skog.

Peter Newman på Skogsstyrelsen anser att delmålet redan är uppnått, eftersom kriterierna för att uppnå målet är relativt lågt ställda samt genom goda arbetsinsatser i landet.

Ola Kåren på SCA berättar att de inom hans koncern arbetar med målen, genom att vid avverkning lämna 10 procent av tallarna som vid avverkning finns utspridda på hyggena, för att verka som överståndare¹⁹ på tallmarker. Dessa tallar förväntas på lång sikt sedan växa och bli stora för att torka och så småningom bilda en låga²⁰. Denna process bidrar till en ökad biologisk mångfald, då volymen död ved i olika åldersstadium ökar. Detta är en del i arbetet med ökad generell hänsyn och ökad biologisk mångfald.

Malin Sahlin, Svenska naturskyddsförening anser att certifieringar så som FCS och PEFC i vissa fall kan vara för enkla att ansöka om. Ett utav målen för att få certifiera sig är att fem procent av träden i samband med förnygringsavverkning skall lämnas. I många fall brister det i kunskapen om vilka fem procent som borde lämnas för att göra störst nytta ur det biologiska perspektivet är olika mellan dem som avverkar, vilket medför att artdiversiteten skiljer sig mellan olika områden. Genom att öka kunskapen hos skördarförare om vilka fem procent som skall bevaras, kan en ytterligare förlust av biologisk mångfald förhindras. Malin fortsätter med några positiva exempel på hur man arbetar med att uppnå detta delmål. Hon nämner en ökad ambitionsnivå hos bolagen samt en ökad samarbetsvillighet med myndigheter och den ideella naturvården. Skogsstyrelsen hade större arbetskraft skulle många avverkningsanmälningar kunna besökas innan beslutet om avverkning tas, vilket i sin tur skulle medföra att färre skyddsvärda områden avverkas.

Lokala delmål

Detta delmål är anpassat till Jämtlands län, och under seminariet berättade Peter Newman, Skogsstyrelsen, att kalkbarrskogarna inom länet nu är kartlagda och att alternativa skogsbruksmetoder för dessa naturtyper har utvecklats. Det är dock svårt att se om målet har uppnåtts. Brandpåverkan på skogarna är relativt låga men regelbundna bränningar har utförts i naturreservaten länet runt.

¹⁹ Överståndare- Ett träd som lämnas för att verka som frögivare eller som skydd för ny uppkomst (Kunskapsdirekt, 2010)

²⁰ Låga- Ett dött träd som ligger på marken (nationalencyklopedin, 2010, g)

5. Diskussion

Genom att Skogsstyrelsen regionaliserat miljömålet ”levande skogar” tillsammans med Länsstyrelsen, representanter för markägare och miljömålsrådet, har aktörer inom skogsbruket fått en tydlig bild över vad som krävs inom Jämtlands län, för att uppnå samtliga delmål inom det regionala miljömålet ”levande skogar”. Tyvärr kommer miljömålet inte nås till år 2010, ett ben på pallen saknas, den miljömässiga dimensionen. Miljömålsarbetet är en del av denna dimension. Anledningen till att miljömålet inte nås är troligen för att arbetsinsatsen från skogsbruket inte varit tillräckligt.

För att uppnå det regionala miljömålet ”levande skogar” måste samtliga delmål uppfyllas: långsiktigt skydd av skogsmark, skydd för kultur miljövärden, förstärkt biologisk mångfald i all skog samt det lokala delmålet. Dessa delmål hänger samman, om mark skyddas kommer också arter inom det området kunna fortleva och irreversibla förluster av biologisk mångfald elimineras. I de skyddade områdena kommer också forn- eller kulturlämningar undgå körsador och dylikt. Det går inte att fokusera på ett delmål utan det krävs att man skapa sig en helhet. Åtgärder så som formellt skydd, frivilliga avsättningar samt generell hänsyn diskuteras i hög utsträckning under seminariet och anses vara den optimala lösningen för att uppnå miljömålet ”levande skogar”.

Presentationerna under Skogsstyrelsens seminarium kan vara missvisande då de enbart skulle redovisa positiva exempel på hur man inom Jämtlands län arbetar med att uppnå det regionala miljömålet ”levande skogar”. De negativa erfarenheterna redovisas alltså inte. Det är dock långt kvar till målet är uppnått, även fast att figurer som redovisats tyder på positiva trender.

Mängden skyddad skog har ökat under de senaste åren, men har fortfarande lång väg kvar. Jag anser tillsammans med många utav föreläsarna att man bör undersöka de områden som avsätts så att de finns ett naturmässigt värde i form av hög artdiversitet. För att undersöka dessa områden krävs det att inventeringar utförs, vilket är en fråga om personalresurser, personal kostar pengar och skog som inte inventeras avsätts. Utan inventeringar kan man heller inte förvalta den skyddade skogen på ett korrekt sett då kunskap om naturtypen saknas. Denna princip kan praktiseras på samtliga delmål, t.ex. skydd för kulturmiljövärden, utan personal och pengar kan inte inventering av befintliga lämningar inventeras, och ingen har möjligheten att utveckla digitala skikt som kan brukas av skördarförare vid avverkning. Ett miljömål handlar om så mycket mer än att bara bli uppfyllt. Arealen skyddad skog är uppnådd, men dessa områden kan vara artfattiga och delmålet ökad biologisk mångfald blir därför inte uppnått.

Det är de som aktivt arbetar eller äger skog, som genom sitt arbete kommer kunna ro miljömålet ”levande skogar” i hamn. För att skogsbruket skall ha möjlighet att uppnå målet, krävs det att informationen till och från skogsaktörerna fungerar, något som det i dagsläget är bristfälligt. Åtgärder så som LBP och Gröna planer som Skogsstyrelsen ansvarar för, där syftet är att genom rådgivning och informationsspridning till skogsägare. Dessa åtgärder kan

hjälpa skogsaktörerna förvalta sin skog på ett lämpligt sett för att bibehålla de befintliga natur- och miljövärden som fastigheten besitter.

6. Slutsats

Miljömålet levande skogar har som tidigare redovisats, ingen potential till att hinna bli uppnått varken nationellt eller regionalt till målåret 2010 (Länsstyrelsen Jämtlands län, Miljömålsbedömningar, 2009).

Fortsatta avverkningar utav skogar med höga naturvärden, medför att den biologiska mångfalden fortsätter att minska då deras viktiga habitat förstörs. Skogsbruket har arbetat hårt med denna fråga och genom bl.a. certifieringar tros delmålet ”Förstärkt biologisk mångfald i all skog” uppnås inom tidsramen. Delmålet ”långsiktigt skydd av skogsmark” skulle delvis kunna hjälpa föregående delmål, skyddas naturen kan den biologiska mångfalden i dessa områden också komma att skyddas.

För att uppnå delmålet förstärkt biologisk mångfald i all skog krävs det att mängden areal skyddad skog ökar. Tyvärr tar det lång tid för formella skydd att avsättas, vilket medför att skyddsvärd skog hinner avverkas innan den skyddas (Miljömål, 2009, e).

Ett ökat uttag av biomassa kommer att medföra ett intensivare skogsbruk i takt med ökat antal körskador och störningar på skogens ekosystem samt kulturminnen, detta medför att delmålet ”Skydd för kulturmiljövärden” inte kommer nås innan målåret 2010 (Kunskapdirekt, 2008). Det lokala delmålet är delvis uppnått, tyvärr låg frekvens av naturvårdsbränder vilket gör att delmålet inte kommer att uppnås.

Under seminariet i Östersund var det delade meningar från de olika föreläsarna, om huruvida delmålen är i mål eller ej. Sammanfattningen utav seminariet, överrensstämmer i stort med miljömålsrådets utvärdering som är gjort 2009. De regionala delmålen för förstärkt biologisk mångfald, skydd för kulturmiljövärden samt lokala delmålssättningar bör vara möjliga att nå, men ytterligare resurser kommer att behövas för skydd och förändrade skötselmetoder för sumpskogar samt kulturmiljöer Miljömålsportalen, 2009, e).

7. Reflektioner

Denna studie har gett mig stora kunskaper inom miljömålssystemets uppbyggnad, jag har sedan tidigare erfarenheter inom området men inser i efterhand att det finns mycket kvar att lära. Under arbetets gång har jag kommit att ta del av många olika åsikter kring miljömålsarbetet i Jämtlandslän, vilket påverkat min uppfattning om vart fokus i miljömålsarbetet bör ligga. Min egen åsikt om miljömålsarbetet i dagsläget, är att genom att ge skogsbrukaren information, utbildning och praktiska exempel på hur de kan hjälpa länet uppnå det regionala miljömålet ”levande skogar” skulle kunna bidra till en ökad generell hänsyn. Det är skogsarbetarna i länet som drar det tunga lasset att göra detta miljökvalitetsmål i hamn då det är de som har den största påverkan, både positiv och negativ.

Att knyta kontakt med skogsbranschen som jag nu fått möjlighet att göra under Skogsstyrelsens seminarium, har lärt mig otroligt mycket kring hur olika människor i skogsbranschen tänker och det är något jag kommer att ta med mig in i arbetslivet.

Om tillfälle ges att göra om arbetet skulle fokus varit skogsaktörernas erfarenheter kring miljömålet ”levande skogar”, då det är där det största ansvaret ligger.

Referenser

Internet

Kunskapdirekt/ Skogsforsk, 2008, Körskador

<http://www.skogforsk.se/sv/KunskapDirekt/Kulturarv/Skotsel-i-kulturmiljoer/Undvik-skador/Korskador/> Besökt 2010-06-02

Kunskapdirekt/ Skogsforsk, 2010, Olika metoder för föryngringsavverkning

www.skogforsk.se/sv/kunskapdirekt/adellov/15801/15951 Besökt 2010-06-01

Länsstyrelsen Jämtland, 2008, Miljömålsmiljonen.

http://www.lansstyrelsen.se/NR/ronlyres/3F73B949-0AE8-4CD2-9873-0215C5D49F30/0/miljomalsmiljonen_08_ny.pdf Besökt 2010-05-02

Länsstyrelsen Jämtland, 2009, Blektjärns naturreservat,

http://www.lansstyrelsen.se/jamtland/amnen/naturvard/Skyddad_natur/Naturreservat_sok_AO/blektjarn.htm Besökt 2010-05-23

Länsstyrelsen, 2006, Regionala miljömål för Jämtlands län.

http://www.lansstyrelsen.se/jamtland/amnen/miljomal/lanets_miljomal/

Besökt 2010-05-20

Miljömålsportalen, 2009, a, När vi Jämtlands läns miljömål?

<http://www.miljomal.se/Systemsidor/Regionala-miljomal1/?eqo=12&t=Lan&l=23>

Besökt 2010-04-20

Miljömålsportalen, 2009, b, Delmål för levande skogar.

<http://www.miljomal.se/12-Levande-skogar/Delmal/>, besökt 2010-04-21

Miljömålsportalen, 2009, c, Förstärkt biologisk mångfald 2010.

<http://www.miljomal.se/12-Levande-skogar/Delmal/Forstarkt-biologisk-mangfald-2010/>

Besökt 2010-04-13

Miljömålsportalen, 2009, d, Äldre lövrik skog.

<http://www.miljomal.se/Systemsidor/Indikatorsida/?iid=2&pl=2&t=SkogsReg&l=Mnorr>

Besökt 2010-04-21

Miljömålsportalen, 2009, e, När vi Jämtlands läns miljömål.

<http://www.miljomal.se/Systemsidor/Regionala-miljomal1/?eqo=12&t=Lan&l=23> Besökt 2010-04-21

Miljömålsportalen, 2010, a, Om miljömålsrådet

<http://www.miljomal.se/Undre-meny/Om-Miljomalsradet/> Besökt 2010-01-19

Miljömålsportalen, 2010, b, Skyddad areal skogsmark – naturreservat. Jämtlands län

<http://www.miljomal.se/Systemsidor/Indikatorsida/?iid=214&pl=2&t=Lan&l=23> Besökt 2010-06-06

Miljömålsportalen, 2010, c, Skyddad areal skogsmark- biotopskyddsområden. Jämtlands län.
<http://www.miljomal.se/Systemsidor/Indikatorsida/?iid=114&pl=1> Besökt 2010-06-06

Miljömålsportalen, 2010, d, Skyddad areal skogsmark – naturvårdsavtal i Jämtlands län.
<http://www.miljomal.se/Systemsidor/Indikatorsida/?iid=115&pl=2&t=Lan&l=23> Besökt 2010-06-06

Naturvårdsverket, 2010, a, De nationella miljö kvalitetsmålen.
<http://www.naturvardsverket.se/sv/Sveriges-miljomal--for-ett-hallbart-samhalle/Sveriges-miljomal/Miljomalssystemet/De-nationella-miljokvalitetsmalen/> Besökt 2010-03-27

Naturvårdsverket, 2010, b, Miljömålssystemet.
<http://www.naturvardsverket.se/sv/Sveriges-miljomal--for-ett-hallbart-samhalle/Sveriges-miljomal/Miljomalssystemet/Regionala-miljomal/> Besökt 2010-03-25

Nationalencyklopedien, 2010, a, Habitat.
www.ne.se/habitat/1778820 Besökt 2010-03-27

Nationalencyklopedien, 2010, b, Biotop.
<http://www.ne.se/sok/biotop?type=NE> Besökt 2010-04-05

Nationalencyklopedien, 2010, c, Biologisk mångfald.
<http://www.ne.se/biologisk-m%C3%A5ngfald> Besökt 2010-04-05

Nationalencyklopedien, 2010, d, Kambrosilur.
<http://www.ne.se/kambrosilur> Besökt 2010-05-20

Nationalencyklopedien, 2010, e, Signalart.
<http://www.ne.se/sok/signalart?type=NE> Besökt 2010-05-22

Nationalencyklopedien, 2010, f, Fångstgrop.
<http://www.ne.se/sok/f%C3%A5ngstgrop?type=NE> Besökt 2010-05-26

Nationalencyklopedien, 2010, g, Låga.
<http://www.ne.se/l%C3%A5ga/1396380#> Besökt 2010-05-27

Nationalencyklopedien, 2010, h, Naturliga störningar.
http://www.ne.se/st%C3%B6rning/1535235?i_h_word=naturliga+st%C3%B6rningar Besökt: 2010-06-20

Regeringen, 2010, Miljö kvalitetsmålen.
<http://www.regeringen.se/sb/d/2055> Besökt 2010-03-25

SLU, 2006, Areal äldre, lövrik skog.
<http://www-riksskogstaxeringen.slu.se/Resultat/Figurer/Aldlov.pdf> Besökt 2010-05-20

Skogsstyrelsen, 2002, Skoglig konsekvensanalys, SKA99 .
<http://www.svo.se/ska99/> Besökt 2010-06-02

Skogsstyrelsen, 2008, Målet för frivilliga avsättningar kan uppnås.

<http://www.svo.se/episerver4/templates/SNormalPage.aspx?id=39273&epslanguage=SV>

Besökt 2010-06-22

Skogsstyrelsen, 2009, a, På väg mot ”Levande skogar”.

<http://www.skogsstyrelsen.se/episerver4/templates/SNormalPage.aspx?id=13253&epslanguage=SV> Besökt 2010-06-02

Skogsstyrelsen, 2009, b, När vi ”levande skogar”.

<http://www.skogsstyrelsen.se/episerver4/templates/SNormalPage.aspx?id=42461> Besökt 2010-05-20.

Skogsstyrelsen, 2009, c, Naturvårdsavtal.

<http://www.svo.se/episerver4/templates/SNormalPage.aspx?id=13532>, Besökt 2010-05-26.

Skogsstyrelsen, 2010, Grön skogsbruksplan.

http://www.svo.se/minskog/templates/svo_se_vanlig.asp?id=9566 Besökt 2010-06-02

Sveriges Tekniska Forskningsinstitut, 2010, Skogsstandarderna PEFC och FSC

<http://www.sp.se/sv/index/services/forestcert/sidor/default.aspx> Besökt 2010-05-20

Litteratur

Agerstam, J m.fl. (2009) Seminarium för skogsbruket i Jämtlands län – ”nu ska vi nå de regionala miljömålen”, Skogsstyrelsen, Sveg, Dnr 2009/5831.

Backe, S m.fl. (1997) Våtmarksinventeringen i Norrbottens län- en GIS-baserad inventeringsmetodik, Från Vegetationskarta till Kunskapsbas om våtmarker. Länsstyrelsen i Norrbottens län. Plakat AB, Umeå ISSN 0283-9636.

De Jong, J. (2002) Populationsförändringar hos skogslevande arter i relation till landskaps utveckling, Centrum för biologisk mångfald, Uppsala, ISBN: 91-89232-11-9, nr 7.

De Jong, J. (2010) Varierat brukande ger mångfald i skogen. *Biodiverse*, Centrum för biologisk mångfald, Växjö, ISSN: 1401-5064, nr 2.

Länsstyrelsen i Jämtlands län mfl. (2009) Miljömålen- Jämtlandslän, Gemensamma miljöambitioner för Jämtlands län, Östersund , ISBN 987-91-85123-07-0, upplaga 1.

Länsstyrelsen Jämtlands län (2009) Bedömningar av möjligheterna att nå Jämtlands läns regionala miljömål, Miljömålsbedömningar, Östersund, Rapport 501-13220-2009.

Naturvårdsverket. (2009) Miljömålsrådets årliga rapportering till regeringen De facto, Bromma, ISBN 978-91-620-1272-4.

Almstedt, M. (2005) Död ved i levande skogar, Hur mycket behövs och hur kan målet nås? Naturvårdsverket, Uppsala, ISBN 91-620-5413-9.

Westerlund, A m.fl. (2007) Försök med alternativa skogsbruksmetoder i kalkbarrskogar. Skogsstyrelsen, Östersund, Dnr: 2007/5858.

Muntliga källor

Föreläsare

Anna Sahlström- f.d Ordförande Miljöjournalisterna tel: 0706-366859 e-mejl: anna@miljojournalisterna.se

Björn Skogh- Skogschef Norrskog tel: 0706-208138 e-mejl: bjorn.skogh@norrskog.se

Bosse Säll- Miljöpartiet i Jämtland tel: 063-124501 e-mejl: ostersund@mp.se

Johan Berg- Gästforskare vid Mittuniversitet enheten Ekoteknik tel: 0702-922525 e-mejl: johan.berg@miun.se

Karin Östberg- Biträdande regionchef Skogsstyrelsen tel: 0270-429810 e-mejl: karin.ostberg@skogsstyrelsen.se

Malin Sahlin- Skogshandläggare Svenska Naturskyddsföreningen tel: 0703-118451 e-mejl: malin.sahlin@naturskyddsforeningen.se

Ola Kårén- Naturvårdsspecialist SCA (Svenska Cellulosa Aktiebolaget) tel: 060-193383 e-mejl: ola.karen@sca.com

Ola Sundell- Riksdagsledamot, kommittéordförande för Moderaterna i Miljö- Jordbruksutskottet tel: 08-786456 e-mejl: Ola.sundell@riksdagen.se

Peter Newman- Skogskonsulent Skogsstyrelsen tel: 08-786456 e-mejl: peter.newman@skogsstyrelsen.se

Bilaga 1

INBJUDAN TILL

Miljömålsseminarium för Skogsbruket i Jämtlands län

SKOGSSTYRELSEN bjuder in till en dag om det skogliga
miljömålsarbetet inom Jämtlands län.

FOLKETS HUS i ÖSTERSUND den 29 april kl.
09.00-15.00

Dagen kommer att innehålla intressanta föreläsningar av bland andra Ola Kårén SCA, Malin Sahlin SNF, Johan Berg Ekoteknik, Karin Östberg Skogsstyrelsen, Björn Skogh Norrskog och Ola Sundell (M). Självklart kommer tillfälle att ges till frågor och diskussioner i mindre grupper.

Vi bjuder på fika. Lunch finns att köpa på Folkets Hus servering.

Anmäl er till Lisa Classon Skogsstyrelsen:
0680-554 45 eller lisa.classon@skogsstyrelsen.se

Senast den 21 april

VARMT VÄLKOMMEN!

MER INFORMATION HITTAR DU PÅ WWW.SKOGSSTYRELSEN.SE

Bilaga 2

Miljömålsseminariet i Östersund

29 april 09.00 - 15.00 Östersund, Folkets Hus

Hej!

Här kommer mer specificerat vad vi hoppas att ni kan ha som gemensam utgångspunkt i era presentationer på seminariet.

1. Er organisations ståndpunkt i fråga om Miljömålsarbetet.
Levande skogar och andra aktuella miljömål.
2. Positiva exempel - stora som små.
3. Hur ska vi tänka framåt?
4. En fråga alt. påstående till grupparbete under eftermiddagen.

Ca 20 minuter kommer att stå till ert förfogande.

Om vi kan få era presentationer senast den 25 april är vi mycket tacksamma. För att ev. hinna kopiera etc.

Vi bjuder på mat och fika under dagen.

Är det några oklarheter så hör av er!

VARMT VÄLKOMMEN!

Föreläsare som kommer att vara med: Johan Bergh Ekoteknik, Ola Kårén SCA, Malin Sahlin SNF, Björn Skogh Norrskog, Ola Sundell (M), Anna Sahlström Miljöjournalisterna, Karin Östberg och Peter Newman
Skogsstyrelsen

Lisa Classon
Skogsstyrelsen, Södra Jämtlands distrikt
Dalagatan 12, 842 33 Sveg
Tfn 0680-554 45, 076-76 45 957
lisa.classon@skogsstyrelsen.se, www.skogsstyrelsen.se

MER INFORMATION HITTAR DU PÅ WWW.SKOGSSTYRELSEN.SE

Bilaga 3

MILJÖMÅLSSEMINARIUM FÖR SKOGSBRUKET

29 april 2010, kl 9-15, OSD (Folkets hus) Östersund

De regionala miljömålen är en precisering av på vilket sätt länet skall arbeta för att bidra till att de nationella målen nås. Riksdagen har i bred enighet lagt fast 16 st s.k miljökvalitetsmål. I länet ser vi att många av dessa mål är svåra att nå, inklusive miljömålet "Levande skogar".

Dagen syftar till att belysa detta samt uppmåna/inspirera (dem som äger frågan) till handling.

VÄLKOMNA!

Program:

09:00	Kaffe	
09:30	Inledning och Skogsstyrelsen	Karin Östberg
09:50	Miljömålen idag, Skogsstyrelsen	Peter Newman
10:10	Mittuniversitetet Ekoteknik	Johan Berg
10:40	Moderaterna	Ola Sundell
11:00	Miljöpartiet	Bosse Säll
11:20	SCA	Ola Kårén
11:50	Lunch	
12:40	SNF	Malin Sahlin
13:00	Norrskog	Björn Skogh
13:30	Miljöjournalisterna	Anna Sahlström
13:50	Bikupor/grupparbete	Helene Andersson/Lisa Classon
14:30	Sammanfattning av dagen	Karin Östberg
15:00	Avslutning och kaffe	

Anmälan senast 26:e och information:

Lisa Classon, tel 0680-554 45, lisa.classon@skogsstyrelsen.se

